

Betænkning

over forslag til folketingsbeslutning om forsvarsordningens videreførelse.

(Afgivet af forsvarsudvalget den 23. marts 1977).

Udvalget har behandlet forslaget i en række møder og har herunder haft samråd med forsvarsministeren, der tillige har besvaret de af udvalget stillede spørgsmål.

Et *flertal* (socialdemokratiets, venstres det konservative folkepartis, centrum-demokraternes og kristeligt folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller forslaget til *vedtagelse uændret*.

Et *mindretal* (fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) indstiller forslaget til *vedtagelse* med det af mindretallet stillede ændringsforslag, hvorom der henvises til de ledsagende bemærkninger.

Et *andet mindretal* (socialistisk folkepartis medlem af udvalget) ønsker at udtale følgende:

Danmarks beliggenhed ved gennemsejlingen til og fra Østersøen har fra tidlig tid været en udsat position i militærstrategisk henseende. Både Østersø-staterne og de maritime magter i det hele taget har været interesseret i denne geografiske position. Det har i århundredernes løb bragt Danmark i konflikt med Hansaen, Sverige, Nederlandene, England og Preussen — af forskellige grunde dog aldrig med Rusland.

Derfor har Danmarks beliggenhed — isoleret betragtet — været et godt argument for opretholdelse af et militært rustningsniveau. Af historiske grunde er dette imid-

lertid blevet bestandigt vanskeligere. Alle-rede rydningen af landets skove gjorde det i forrige århundrede næsten umuligt at genoprette det meget betydelige styrkeniveau, som flåden holdtes på indtil 1807. Overgangen til skibe, bygget af jern — som Danmark slet ikke råder over, efter at man opgav udvindingen af myremalm — gjorde det helt umuligt.

Den fortsatte militærteknologiske udvikling har umuliggjort opgaven også på en række andre af krigsvæsenets områder. — På den anden side er også de politiske forudsætninger ændret radikalt i historiens løb. Faren for intervention fra Nederlandene eller angreb fra Sverige eller England må anses for ikke-eksisterende og faren for angreb fra Tyskland for meget stærkt reduceret. Alt taget i betragtning kan Danmark kun formodes at blive udsat for militære operationer i tilfælde af en konflikt, hvori både NATO og Warszawapagten — og dermed USA og Sovjetunionen — er delagtige.

Hvis denne den eneste form for tænkelig *casus belli* skulle foreligge, må et militært forsvar af Danmark imidlertid anses for en fysisk umulighed. Det hænger sammen med den omtalte militærteknologiske udvikling, sammenholdt med Danmarks særlige geografiske karakter — et morænelandskab (bortset fra Bornholm), hvis højeste punkt end ikke er 200 meter højt.

Frugterne af den militærteknologiske udvikling er fremfor alt koncentreret hos de

to magter USA og USSR, hvis krigsdeltagelse som omtalt må tages for givet i det unikke tilfælde, hvor Danmark kan tænkes at blive indblandet i krig. Det anslås, at begge magter i midten af 1976 rådede over 11.780 nukleare sprængladninger, hvoraf 4.349 bringes frem af interkontinentale raketter, 5.905 af søbaserede raketter med forskellig rækkevidde og 1.436 af bombebærende fly. Den samlede ødelæggelseskraft anslås til 5.635 MT, svarende til godt 5,6 milliarder tons TNT.

Der findes filosoffer, der anser det for usandsynligt, at denne ødelæggelsesevne vil blive brugt i tilfælde af krig mellem de to pagtsystemer. Dette må dog betragtes som udslag af en usædvanlig verdensfjern tankegang, en slags „hellig enfold“. Men derudover bør det anføres, at begge pagtsystemer i selve Europa menes at råde over ca. 10.500 taktiske atomvåben, der frembæres af fly, raketter med kort rækkevidde eller artilleri-affyrede granater; de findes desuden som landminer. De omtalte filosoffer vil måske trøste sig med, at de taktiske atomvåbens sprængkraft måles i kilotons; men ikke mindst i betragtning af Danmarks geografisk „flade“ karakter er dette en ringe trøst. De mange småøer vil næppe yde nogen beskyttelse.

Ingen tør benægte, at disse taktiske atomvåben ventes indsat fra første øjeblik i tilfælde af krigerisk konflikt mellem pagtsystemerne. „Disse nukleare våben er i almindelighed beregnet til brug mod mål inden for slagmarkens område eller i direkte tilknytning til kampstyrkernes bevægelse“, hedder det i „The Military Balance 1976-77“ (s. 103), udgivet af International Institute for Strategic Studies. De øvrige konkrete oplysninger her er i øvrigt hentet fra denne publikation.

På denne baggrund må man komme til den konklusion, at ligesom Danmark for længe siden, om end desværre alt for tøvende, opgav sine stormagtsdrømme under indtryk af ændrede historiske forudsætninger, så bør Danmark nu opgive drømmen om at kunne hævde sig militært i tilfælde af krig. De midler, der afsættes til militært forsvar af Danmark, må anses for at være totalt spildt.

Mindretallet indstiller herefter forslaget til *forkastelse*.

Et tredje mindretal (Danmarks kommunistiske partis medlem af udvalget) anser forslaget for en grov udfordring over for hele den befolkning, som regering og folketing med henvisning til landets økonomiske vanskeligheder udsætter for uafbrudte nedskæringer og forringelser i levedoden. Vi kan ikke godkende forslagsstillernes motive-ringer for forslaget så lidt som de opfattelser, som forsvarsrådet med henvisning til NATOs officielle organer giver udtryk for. Vi betragter såvel disse som hele den internationale antisocialistiske hetz, der ledsager dem, som stridende mod de sikkerhedsbestræbelser, som Europas stater, USA og Canada udtrykte enighed om i Helsinki, og mod Danmarks interesser.

Mindretallet indstiller herefter forslaget til *forkastelse*.

Et fjerde mindretal (det radikale venstres medlem af udvalget) ønsker at udtale følgende:

Det radikale venstre kan ikke stemme for en 4-årig forlængelse af den nugældende forsvarsordning. Det radikale venstre finder det urimeligt, at der spændes et 4-årigt, pristalsreguleret sikkerhedsnet ud under forsvarsudgifter. Tilsvarende sikkerhed ydes ikke andre dele af den offentlige virksomhed, selv ikke på meget ømtålelige områder. Det radikale venstre havde ønsket indsættelse af en genforhandlingsklausul, der gav sikkerhed for, at forsvarsudgifterne ikke kunne friholdes, hvis det viste sig nødvendigt at foretage nedskæringer på andre områder. En sådan sikkerhed kunne det radikale venstre ikke opnå.

Mindretallet indstiller herefter forslaget til *forkastelse*.

Det tilføjes, at det radikale venstre ved afstemningerne om finansloven ligeledes agter at stemme imod ændringsforslag, der sigter imod at fjerne besparelser, der oprindeligt havde været enighed om. Det drejer sig for finansåret 1977-78 om en forhøjelse på 113,4 mill. kr. Sammenlagt over den 4-årige forligsperiode drejer det sig om merudgifter på 660 mill. kr., som det radikale venstre vender sig imod. Det radikale venstre kan tilslutte sig forslagene om at indføre soldaterløn og bevilge hjemmevernet 8 mill. kr. årligt i 4-årsperioden.

Det radikale venstre agter i øvrigt at tage

stilling til forsvarsudgifterne fra år til år i forbindelse med afstemningerne om finansloven.

Et femte mindretal (Danmarks retsforbunds medlem af udvalget) vil redegøre for sin stilling ved 2. (sidste) behandling.

Ændringsforslag.

Til teksten.

Af et mindretal (Arentoft (FP) og Halvgaard (FP)):

Som nyt punktum tilføjes:

„Såfremt der inden 31. marts 1981 gennemføres lovændringer, der generelt nedsætter statens udgifter til lønninger, pensionsordninger, tjenesteboliger og andet, der ikke påvirker værnenes styrkemål, vil den samlede beløbsramme på 5.547 mill. kr., april 1976-priser, kunne nedsættes tilsvarende.“

Bemærkninger.

Fremskridtspartiet har den opfattelse, at Danmark skal opfylde sine forpligtelser over for NATO og er derfor enig i de styrkemål og udgifter til materiel, der er angivet i forslaget til folketingsbeslutning om forsvarsordningens videreførelse.

Fremskridtspartiets målsætning er at skabe reallønsfremgang gennem skattelettelser baseret på besparelser på de offentlige udgifter. Et led heri er bruttolønsnedsættelser for offentligt ansatte — der i forbindelse med skattelettelser reelt opnår nettolønsstigninger — samt en pensionsreform, der indebærer ens pension til alle. Som konsekvens heraf må bevillingerne til forsvaret nedsættes tilsvarende.

Erik Andersen (S). Lasse Budtz (S). Knud Damgaard (S). Poul Nielson (S).

Robert Pedersen (S). Søgaard (S). Niels Helweg Petersen (RV). Kaj V. Andersen (V).

Arne Christiansen (V), næstformand. Palle Simonsen (KF), formand. Bollmann (CD). Honoré (KrF).

Arentoft (FP). Halvgaard (FP). Lis Starcke (DR). Gert Petersen (SF).

Fuglsang (DKP).

Partiet VS var ikke repræsenteret ved medlemmer i udvalget.